

Tõeline WONDER WOMAN

Lõputus koguses kuraasi, kamaluga nutikust, kulbiga kõva tööd ja üks suur lusikatais julgust segatud parajas koguses stiili ja huumoriga – selline võiks olla Soome ühe edukama ärinaise Lenita Airisto (75) olemuse retsept.

Tekst KELLY KIPPER *Fotod* KARI PEKONEN JA LENITA AIRISTO PHOTO LIBRARY

Lenita, kelle ajaleht Helsingin Sanomat on valinud põhjanaabrite kõige mõjukamate naiste sekka, on oma pädevust tõestanud nii ärijuhi, teleajakirjaniku kui ka üliteduka Soome kultuuri ja tööstusdisaini promootorina. Lisaks on temalt ilmunud mitmeid populaarseid raamatuid, kus fookuses globaliseeruv maailm, ettevõtlus ja naiste võimalused.

Sõbrapäeval Tallinnas MyConference'i naisjuhtide seminaril esinenud Lenita Airisto puudutas oma enesekindla ja elujõulise suhtumisega igäiht, kes tema inspireerivat ettekannet kuulas. "Keskpärasuse aeg on möödas. Et olla edukas, tuleb teha midagi erilist. See on meie tänane väljakutse," oli Airisto nõuanne publikule. "Leia parimad, liitu parimatega, saa parimaks!"

Kohtusin Lenitaga pärast konverentsi, et vestelda tema imelisest elust ja veenduda veelgi rohkem, et tegemist on väga vahva naisega.



Sul on elu jooksul olnud palju ameteid: oled olnud kolmkümmend aastat teleajakirjanik, mitmete majandustemaliste raamatute autor, tippmodell, edukate Soome kultuuri-, moe- ja tööstusdisaini ekspordikampaaniate autor, lektor... Milline neist tegevustest on sulle kõige südamelähedasem?

Iga valik ja amet on olnud mulle kõige õigem just selles eluetapis, millesse ta kuulub. Maailm meie ümber on pidevas muutumises, mis tähendab, et kui ümbritsev keskkond võtab uue kuju, pead sellega kohanema. Ainult need, kes oskavad ajaga kaasas käia, jäävad ellu. Olin omal ajal tugevalt seotud Soome tekstiilitööstusega, ent kui see haru suure osas kadus, pidin otsima endale uue väljundi. Ma plaanin töötada nii kaua kuni elan, mis tähendab, et pean globaliseeruva maailmaga sammu pidama.

Kelleks sa lapsena saada tahtsid?

Ma tahtsin olla naine nagu mu ema, kes oli pianist ja tõeline ellujääja. Imeline eeskuju. Ta oli tüdini iseseisev naine, kes ka pärast abiellumist säilitas oma rahakoti, otsustas ise oma elu üle ja tegi, mida tahtis. Jälgisin teda kõrvalt ja mõtlesin, et ka mulle sobib selline stiil.

Olen alati arvanud, et mitte see, mida sa teed, vaid mismoodi seda teed, määrab selle, kuidas sa oma elu elad. Mulle on ülilooline omada oma elu üle täielikku kontrolli. Kui ma abiellusin, võtsin vastu otsuse, et jään iseendaks, säilitan oma positsiooni ja ei muutu pelgalt kellegi abikaasaks. Just seetõttu jätsin abielludes alles ka oma perekonnanime, mis tol ajal oli väga keeruline samm. Ametlikult oli mul kaks perekonnanime, ent avalikkuses kasutasin ainult neiu põlvnime. Olin abielus poliitikuga, kellest hiljem sai valitsuskabineti liige, minister. Ma ei olnud huvitatud tema särast, tahtsin ise särada!

Milline iseloomumadus on sulle elus kõige rohkem kasuks tulnud?

Järjekindlus. Ma ei anna mitte kunagi alla ja maksan alati oma võlad tagasi. Nii heas kui ka halvast. Kõlan nagu Corleone perekonna liige, ent selline ma olen! Kui sa ei vii oma ideed lõpuni, pole sul seda kunagi olnudki. Pooliku idee või teostusega ei tõesta ega saavuta sa mitte midagi. Ainult lõpule viidud mõtted ja teod omavad tähtsust.

Millist iseloomujoont pead aga enda puhul halvimaks?

Ma arvan, et minu halvimaks iseloomujooneks on mu temperamentsus. Praegu suudan seda ohjeldada, ent noorena ärritusin väga kergesti. Kasutasin oma teravat keelt käärest ja sageli mõtlematult.

Sind vaadates ja kuulates tundub tõesti, et põhjamaise vere asemel voolab sinu soontes midagi lõunamaist...

Jaa! Kuumaverelisuse olen pärinud oma emalt, kes oli samuti väga temperamentne.



Lenita Airisto on ka mitme majandus- ja turundusalase raamatu autor.

Muidugi on selline ülevoolavus ka tehnika, mis on tõhus suurele publikule esinedes. Kui kohal on palju inimesi, pead välja mõtlema strateegia, kuidas täita ruum, kuidas suhelda igatühega ja hoida auditoriumit ärkvel. Vahetuma suhtlemise eesmärgil ei kasuta ma loenguid andes mitte kunagi ka mingeid pabereid. Pildid ja pisikesed tekstid slaididel on abimeesteks. Muidugi on omal kohal ka enesekindlus. Kui ma alles alustasin loengute andmisega, püüdsin leida õiget lähenemismurka, kuidas oma jutuga kõige paremini inimesteni jõuda. Sel hetkel polnud abiks ka minu kolmekümneaastane telekarjäär, kuna televisioonis võtab kaamera sind suures plaanis, pead olema rahulik ja reserveeritud. See on midagi täiesti teistsugust kui kõnelemine suurele publikule.

Miks sa oma televisioonikarjääri lõpetasid?

Kolmkümmend aastat on pikk aeg, selle jooksul juhtub nii mõndagi. Tänapäevase televisiooni fookus on suunatud meelelahutusele, kuid mind huvitab tõsiselt teemade kajastamine. Mind saab erandkorras telekraanil näha jälle alates 23. veebruarist, kui MTV3 hakkab näitama uut hooaega kaheksaosalisest tõsieluserjast "Linnan tähdet". See on väga huvitav saade, kus osalejad veedavad nädala ühes Itaalia lossis. Selle aja jooksul kerkib üles palju põnevaid diskussiooniteemasid, mida kuus erineva tausta ja olemusega inimest arutavad. Sel hooajal on lisaks minule saates kaks kirjanikku, üks näitleja, üks rokkstaar ja väga armastatud tangolaulja. Kui mind eelmisel aastal osalema kutsuti, ütlesin pakumisest ära, ent sel aastal – olles esimese hooaja tulemust ekraanil näinud – olin nõus. Olen jõudnud eluperioodi, kus pean väga valima, millele ma oma jah-sõna ütlen. Kuna olen avalikus elus nii kaua figureerinud, ei saa ma enam kuulsamaks muutuda – saan ainult kaotada osa oma imagost ja brändist. Nii et "Big Brotheri" tüüpi formaadid ei tule minu puhul kõne allagi!

Sa oled õppinud Stanfordini ülikoolis, olnud praktikal Steve Alleni sõus ja tu-

deerinud teleajakirjandust BBC-s. Miks otsustasid naasta Soome, mitte jääda elama näiteks USA-sse?

Oli aeg, mil ma olin kindel, et minu karjäär saab olema teles. Ent kui telemaastikul võttis võimust väga vasakpoolne suhtumine, leidsin, et see ei sobi mulle enam. Retrospektiivis oli see kõik minu õnneks.

Mis puudutab välismaale jäämist, siis kui viibisin 17-aastasena Ameerikas, oli mul tõesti võimalus sinna jääda, aga tundsin juba siis, et olen selleks liiga palju Soomega seotud. Ma nägin Soomes potentsiaali ja võimalusi. Muidugi olen oma otsuse õigsuses ka kahelnud ja mõelnud, et oleksin võinud jääda, aga mis sest enam. Ma armastan Soomet ja mulle meeldib seal elada.

Kas sa suurest tähelepanust, mis sind kodumaal saadab, vahel ära ei väsi?

Oi, muidugi väsin! Aga see ei ole mulle probleem, kuna viibin palju välismaal. Soomest eemal olles ei räägi ma kunagi oma lugu. Pea igas paigas, kuhu rändan, pean isegi oma nime tähthaaval üttelema. Kui viibisin hiljuti kaks nädalat Lõuna-Aafrikas, kus reisisin ringi ja kohtusin uute inimestega, tutvustasin end kui kirjanikku, kes kirjutab majandusraamatut. Mitte midagi enam. Olin täiesti tavaline inimene.

Mulle on väga oluline aeg iseendale. Kui ma kirjutan, tahan olla üks, ilma igasuguse tähelepanuta. Ma pole ka peonimene – mul hakkab pidudel igav, ent ma armastan ooperit, balletti ja teatrit. Samuti filme.

Mis su lemmikfilm on?

Lemmikuid on väga palju. Üks neist on kindlasti võõrkeelse filmi Oscariga pärjatud saksa lineteos "Teiste elu" (Das Leben der Anderen). See jutustab sotsialismi lõpueegadest Ida-Saksamaal ja Ida-Berliinis aastal 1984. Filmi fookuses on üks kirjanik ja tema elu. See on lugu sellest, kui mäda olukord oli, kuidas inimesed, kes soovisid muutusi, pidid kannatama. Väga tähtis on mitte unustada, et selle hea elu eest, mida me praegu elame, on makstud kõrget hinda. Eelnevate põlvkondade ohverdused olid tüüratud. Noored eestlased peaksid

Lenita oli ka Soome kosmeetika lipulaeva Lumene kõige esimene reklaamnägu.

alati mäletama, millist hinda nende vanemad ja vanavanemad iseseisvuse eest on maksnud. Sakslased on olukorra kavalalt lahendanud, vändates ajaloolisi filme. Tean, et ka eestlased on sama teinud. Film pakub parimat võimalust möödunud aja sündmusi uuesti läbi elada, mõistmaks, kuidas Eesti vabadus on ajaloolises mõistes sekundite mängu tulemus – otsustamiseks oli vaid üks nanosekund. Te haarasite võimalusest. Kui õiget hetke poleks ära tabatud, poleks midagi juhtunud.

Milline on olnud sinu elu kõige raskem õppetund?

Olen jõudnud vanusesse, kus mitmed minu eakaaslased jäitavad selle ilmaga hüvasti. Olen väga äkitselt kaotanud kaks lähedast meessoost sõpra. Need kurvad sündmused on jätnud minu ellu tugeva jälje. Minu suhtumine on muutunud – olen väga tänulik, et olen elus. Pärast elu ei ole mitte midagi. Muidugi võib uskuda eri teooriaid, aga mulle tundub, et kui elu saab läbi, siis midagi suurt oodata pole. Elada ja omada kõiki neid suurepäraseid võimalusi, mida elu pakub, on fantastiline! Ma olen endiselt siin ja väga tänulik selle eest. See ongi minu õppetund.

Millest sa oma tegemisteks inspiratsiooni leiad?

Vahel inspireerivad mind inimesed, vahel sündmused või hoopiski ümbritsev keskkond. Lõuna-Aafrikas reisisides olin väga inspireeritud. Ma sain teada, kuidas inimesed nägid vaeva, et oma elu paremaks muuta, kasutades selleks oma tahtejõudu ja oskuseid. Mind inspireerivad optimistliku ellusuhtumisega inimesed. “Sa saad sellega hakkama!”, “Meie saame sellega hakkama!”, mitte “Oh ei, mul pole mingit võimalustki...” Mind inspireerivad inimesed, kes leiavad selle pisikese ava ja võimaluse, mida enamus isegi ei märka. Sellistest pisikestest avadest, mis on kõikjal meie ümber, võib alguse saada edukas toode, teenus või miski, mis muudab paljude inimeste elu. Võimalusi tuleb märgata, aga seda saab teha ainult siis, kui sul on optimistlik suhtumine. Mitte “Oi, see küll hea mõte pole!”, vaid “Oh, siit saab alguse midagi imelist!”

Millal sa otsustasid, et pühendad suure osa oma elust disainimaailmale?

See polnudki niivõrd otsus, kui võrd asjade loomulik käik. Pärast II maailmasõda oli Soome väga vaene riik. Meil ei olnud mitte midagi, sealhulgas riideid, mis tähendas pidevat vanade asjade ümbertegemist. Oli tühikumik, mis vajas täitmist, ja esile kerkis väga aktiivne



ja andekas disainerite põlvkond. Nende loodu on nii ilus, et veel tänagi võime vabalt kanda rõivaid kuuekümnendatest. Mina töötasin sel ajal modellina ja esitlesin kohalike kunstnike loomingut. Mingil hetkel muutus modellindus minu jaoks aga igavaks, tahtsin teha enamat. Mõistsin, et Soome tööstusdisainil on olemas kõik omadused, mida on tarvis rahvusvaheliseks läbilöögiks. Nii alustasingi oma pisikeste esitlustega, ekspordikampaaniatega, mis ajaga kasvasid suuremateks šoudeks. Kasutasime suuri ekraane, slaidi- ja videoprojektoreid ning modelle, et lisada ettevõtmisele kolmas dimensioon ja rohkem sära. See oli hea äri, mis istus mulle ideaalselt. Ei läinud kaua, kuni viisin oma multimeediaesitlused Põhjamaadesse, tervesse Euroopasse ning lõpuks kogu maailma.

“Keskpärasuse aeg on möödas. Et olla edukas, tuleb teha midagi erilist. See on meie tänane väljakutse.”

Airisto Oy turunduskampaaniad ja esitlused olid suunatud rahvusvahelisele meediale ning ostjatele, et ergutada Soomes disainitud ja valmistatud kaupade ekspordi ja müüki. Tuuritasime mööda maailma, tutvustades oma riiki, Soome selgroogu ehk tööstust ning disaini, mis räägib inimestele meie ilumeelset ja kultuurist. Minu eesmärk oli näidata, milline riik on Soome ja milleks meie disainerid ja tööstus võimelised on. Ülioluline oli tõestada ka Soome kui brändi usaldusväärsust. Press suhtus meisse igal pool väga hästi, sest see, mida me tegime, oli niivõrd teistsugune ja uudne.

Kui alustasin üheksakümmendatel raamatute kirjutamist, märkasin samamoodi head võimalust. Nägin, et Soome inimesed ei tea globaliseerunud maailmast piisavalt. Mina aga teadsin, ja väga praktilise nurga alt. Mõtlesin, et miks mitte oma teadmisi kirja panna. Täna

olen oma raamatutega jõudnud e-raamatute järku. Minu järgmine raamat ilmub kahes versioonis: klassikalise raamatu kujul ja e-raamatuna, kus on lisaks teemakohased pildid, videod ja palju muud, mida e-raamatute tehnoloogia võimaldab. Nägin võimalust, millest kinni haarata. Mulle on väga oluline ujuda nii-öelda sinises ookeanis ehk näha ja teha teoks värskeid ideid, mille ümber on piisavalt õhku. Ma ei taha trügida alale ega teha midagi, kus on juba verine konkurents ees. Olen seda mõtet järginud kogu oma elu – tahtnud leida midagi teistsugust ja teha oma mõte teoks. Kuigi alguses ei usu uudsetesse ideesse peaaegu mitte keegi, kritiseeritakse, öeldakse, et sellel tegevusel pole mõtet ega tulevikku, tõestan lõpuks alati, et mul oli õigus.

Millise ettevõttega, millega kampaaniate käigus koostööd tegid, on sul seotud parimad mälestused?

Nautisin koostööd Finnairiga. Nad olid alati tulvil värsketest ideedest ning nende kollektiivi kuulused ja kuuluvad väga professionaalsed töötajad. Meil oli suurepärase töösuhte, mille ajal nad avasid mitmeid uusi lennuliine, mis viisid näiteks Jaapanisse, Hiinasse ja Singapuri. Alati, kui uus liin avati, korraldasime ka esitluse.

Mis sa arvad, miks on Soome disain maailmas niivõrd hinnatud?

Ma olen tegelikult natuke mures tänase Soome disaini headuse pärast, sest esikohal tundub olevat funktsionaalsus, mitte ilu. Usun, et see on vahefaas, mis varsti muutub. Nagu elus üldiselt, nii ka disainis, sõltub väga palju headest eeskujudest. Kui räägitakse

palju tennisest, võib oodata mängijate hulga kasvu. Kui orbiidil on mitu head filmitegijat, on neid varsti jälle rohkem. Inimesed näevad, mida on võimalik teha, ja tunnevad, et ka nemad on selleks võimelised. Soome viiekuuekümnendate disainerid on suurepäraseks eeskujuks ja inspiratsiooniks, julgustades ka teisi proovima. Praegu tulevad head disainerid Suurbritanniast ja USA-st. Varsti võiks jälle esile kerkida ka uus ja julge Soome disainerite põlvkond.

Kas sa ise kannad palju Soome disainerite loomingut?

Jah ja ei. Ma ostan asju, mis mulle meeldivad ja sobivad. Kui tegemist on Soome disainiga, on suurepärane, kui aga näiteks Prantsuse kunstniku loominguga, pole ka midagi katki. Lõuna-Aafrikat külastades ostsin endale väga huvitavaid ehteid. Neil on annet ja oskusi ilusate disainide valmistamisel. Mulle meeldib ka mitme Jaapani disaineri lähenemisnurk, näiteks Issey Miyake, kes kasutab oma kultuurilisest tausta inspiratsioonina. Etniline disain pole mind kunagi huvitanud, kuna seda on keeruline kanda, ent jaapanlased võtavad sniiti Jaapani kultuurist ja ajaloost ning teevad sellest midagi uut ja põnevat. Soome disain pole kunagi etniline olnud, vaid samamoodi inspireeritud meie ajaloost ja kultuurist. Seda vaadates võib vahel tekkida küsimus, et mis siin siis nii erilist on. Soome disainile kulub ära natuke kirge ja rohkem emotsionaalsust.

Kuidas sa oma tegemisteks energiat leiad ja oma akusid laed?

Ma pean magama. Vajan palju und, vä-

“Kuna olen avalikus elus nii kaua figureerinud, ei saa ma enam kuulsamaks muutuda – saan ainult kaotada osa oma imagost ja brändist.”

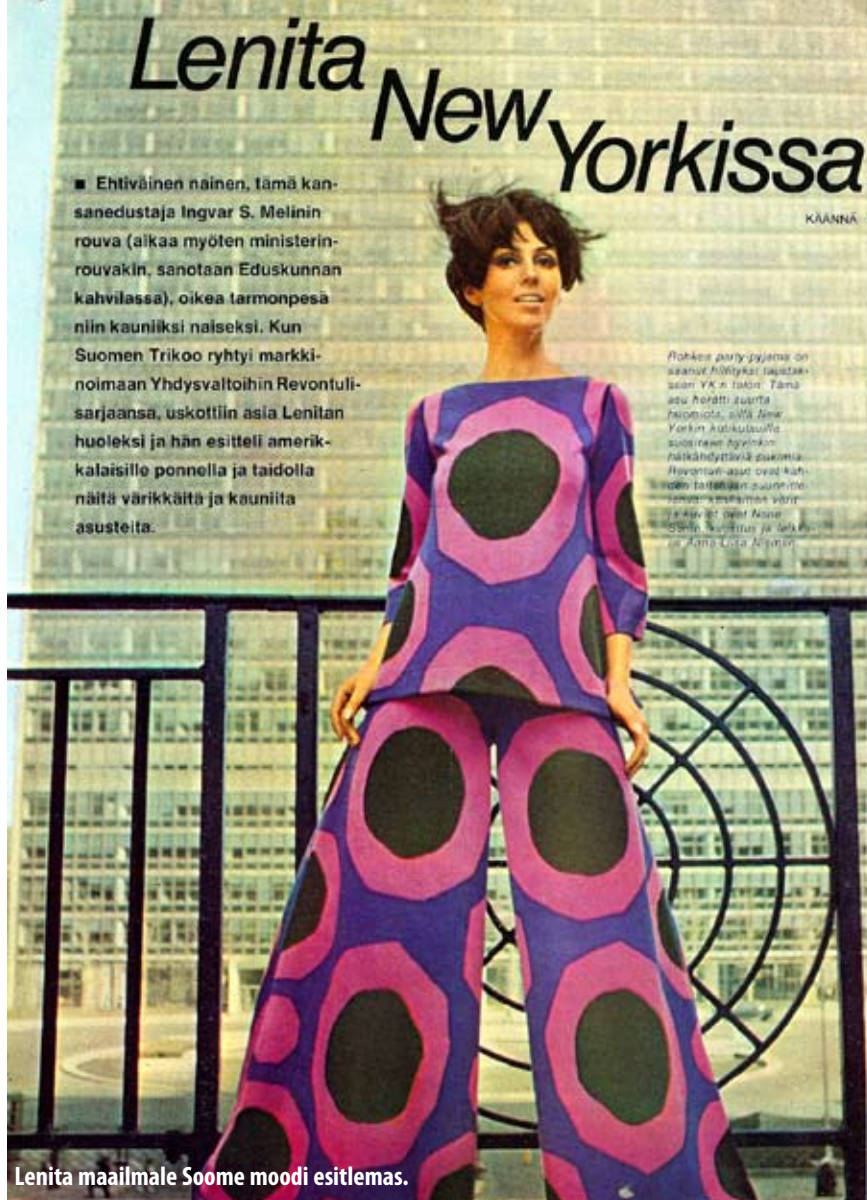
hemalt kaheksa tundi päevas. Kui ma olen magamata, on väga raske keskenduda ja olla mina ise. Kui olen väga väsinud, võin magada ka kümme tundi järjest, et laadida oma patareid korralikult täis. Mul on vaja ka aega iseendale, mil olen täiesti üks, ei räägi kellekõhki, ei vasta telefonile, käin jalutamas...

Mida annab sulle teadmine, et oled valitud Soome saja mõjukaima naise hulka?

See teadmine kinnitab minu positsiooni. Ma olin väga õnnelik, kui sellest kuulsin. Eriti sellepärast, et valik ei langenud mu tele- ja ärikarjääri põhjal, vaid mind valiti auväärsesse seltskonda kui raamatute autor ja lektor. See näitas, et olen end ka teistsuguses valdkonnas tõestanud.

Mida pead oma mitmekümneaastase karjääri suurimaks saavutuseks?

Ma ei teagi. Ma arvan, et mu suurim saavutus on see, et mind täna siia kutsuti ja inimestele mu ettekanne meeldis. Et mulle



Lenita maailmale Soome moodi esitlemas.

plaksutati ja tänati inspiratsiooni eest. Olen õnnelik, et saan jätkuvalt teha, mida armastan, ja puudutada sellega inimeste südameid. See ongi minu suurim saavutus, sest sellistes hetkedes peegeldub mu elutöö. Mul on olnud fantastiline elu! Ma olen õnnelik, et mul on midagi öelda, et saan oma teadmisi ja kogemusi jagada. Elu õpitakse elades.

Kuldsed sõnad...

Just! Ei tohi unustada, et edu saavutamisel on oma koht ka tagasilöökidel. Just tagasilöökide kaudu õpid enda kohta rohkem kui olukorras, mil asjad kulgevad ootuspäraselt.

Kuidas end pärast ebaõnnestumisi uuesti jalule saada?

Analtüüsid, mis valesti läks. Analtüüsimine on väga oluline. Kui see etapp läbitud, korja kokku kogu oma energia ja võimekus ning aja end tagasi jalule. Ebaõnnestumised õpetavad sind ennast tundma ja mõistma, mis sinus tegelikult peidus on ja milleks sa võimeline

oled. Õpid oma kujutusvõime, järjekindluse ja oskuste kohta. Teed enda sees inventuuri ja saad teada, kes sa tegelikult oled. Tagasilööke on oluline saada noores eas, mõistmaks, et elu läheb edasi. Kui raskused ületatud, tunned end enesekindlana, sest said sellega hakkama. Hiljem keeruliste hetkede tagasi mõeldes hakkad neid tõeliselt igatsema, kuna see oli aeg, mil vallutasid iseenda.

Millise soovitusena sa annaksid ettevõttele või inimesele, kellel plaanis oma hea idee, toote või teenusega "maailm vallutada"?

Kõigepealt võta plaani oma küla vallutamine. Vaata, kuidas läheb, milline on vastukaja, ja alles siis liigu edasi. Ma pole päris kindel, kas maailma üldse ongi enam võimalik tänapäeval vallutada, kuna see on niivõrd killustunud. Alati on võimalik aga iseennast vallutada, tehes midagi, mis paneb sind enda üle uhkust tundma, mis toob sulle hea sissetuleku ja vabaduse mõistes, et saad teha, mida sa tõeliselt tahad.

Ära lase kellelgi endast üle astuda. Ära unusta, et ilu on väärtus – see müüb. Teadmistes aga peitub jõud. Ilu, teadmised ja julgus on retsept edule. ■